

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA 79-104

UDVARHELYMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI, SZÉPIRODALMI, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, A MEGYEI GAZDASÁGI EGYLET, A SZÉKELYFÖLDI ELSŐ BAROMFITENYÉSZTŐ ÉS MÁS EGYLETEK KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FÜSZERKESZTŐK:

Dr Gyarmathy Dezső,
földbirtokos.

Dr Hinléder Fels Ernő,
orsz. képviselő.

Dr Kállay Tamás,
orsz. képviselő.

Dr Pál Ernő,
ügyvéd.

Dr Viola Sándor,
ügyvéd.

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS: Fülei Sz. Lajos.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 15. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért, más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cheque-számla 10,489. szám.

Az ujkor triumvirátusa.

(E) Három egyén van a szönyegen, kik Ausztria-Magyarország politikai szálait bogozzák és összekuszálják: Goluchovszky, Gautsch és Fejérváry. Az mellesleg, hogy Fejérváry mögött Tisza, Khuen-Héderváry, Kristó állanak, Gautsch mögött a kamarilla, Goluchovszky mögött a német császár. Ha talán céljuk, akaratuk nem is egy, de végeredményben ezen az uton haladva egyet érnek el, az bizonyos. Végeredmény Ausztria és Magyarország szétválása, a Monarchia szétbomlasztása.

Tiszát és társait a hatalomvágy, a nemzet összetartó ereje folytán ért csufos kudarcok megtorlása nógatják a zavar előidézésére. A legmocskosabb eszközöktől sem riadnak vissza és elmennek a hazaárulás határáig, csak uralmukat megtarthassák. Gyalázatos szennyiratokat bocsátottak világgá és a szó szoros értelmében okádták a mocskot az ellenzék és vezérei felé, eredménye lett, hogy maguk ki sem látszottak a piszokból. Előhúzták Budapest mocskait levezető csatornáiból a házajók méltó szemét népet, hársultak velők, mert rökön gondolkozásuk és mert tisztességes polgár undorral fordul el tőlük.

Gautsch a kamarilla hü eszköze, egy célt tart szem előtt, az összmonarchiát megteremteni, a tizenegy különböző nemzetiséget és a független Magyarországot egy szabadságot nem ösmerő régi sablonos korlát közé szorítani, a hol csak egy az ur: Ausztria császára és annak titkos parancsolója: a kamarilla, a többi mind hűséges és a mi legfőbb, engedelmes szolgál.

Goluchovszky külügyminiszter pedig, a mint nem egyszer volt alkalmam kimutatni, egyet akar, azt, a mit a német császár, ő neki nincs önálló akarat, csak vak eszköze egy idegen uralkodónak, kinek legfőbb célja Ausztria szétbomlasztása, melynek bekövetkezése után önként jelentkeznek az eredmények. Fizika törvénye, hogy a nagy testek a kicsinyeket vonzzák magokhoz, ez okból a bomlás idején a német nyelvű Ausztria készségesen csatlakozik a nagy, hatalmas Németországhoz, magával ragadva a sok német la-

kossággal bíró cseh királyságot, mely csatlakozások révén Németország az Adria felől is tengeri utat és hatalmat nyerve, Keleten is tényező lesz, kereskedelme pedig egy megbecsülhetetlen jó alapot nyer. Magyarország pedig megutálva a rövidlátó Habsburg uralmat, de amugy is magára maradvá, keresni fogja a Hohenzollern barátságát és hatalmas befolyása előtt meghajolva, a koronát felajánlja egy Hohenzollernnek.

A triumvirátus tagjainak habár végcéljuk nem is egy, de közvetlen akaratok egyesül. Első lépések az, hogy a válság tartson tovább. Béke, nemzet és király között létre ne jöjjön. Sikerült.

A király jobb érzése, állam bölcsessége felülemelkedve, magához hivatva a koalíció vezető embereit, hogy béke jobbot nyújtva nekik, megszűnjön az ellentét az állam két tényezője, a nemzet és uralkodó között. Egy lépés kellett csupán. De a triumvirátus közvetlen célja ellenkezőt akart, a gyöngye uralkodó kezébe egy papirkardot adott, hogy rásuhintson a magyar nemzetre és hogy a szinpadai siker nagyobb legyen, fel-paprikázott kedvvel bocsátotta a felkent uralkodót a magyar nemzet elé.

A király felemelte a papirbárdot, rásujtott a nemzetre. És mi történt? A nemzet áll rendületlenül, mondhatom szilárdabban, mint annakelőtte, de megindult a lavina. A magas Alpeselek hóborította részein, ha egy szarka megrug egy ágat vagy kavicsot, az megindul a hatalmas meredeken és hovatovább halad, annál nagyobb hőtömeget sodor magával, míglen a völgybe érve, már virágzó falvakat és városokat temet maga alá.

A triumvirátus nevelésesen kis eszközt nyomott az uralkodó kezébe, hogy a nemzetre sujtson, de csak arra volt jó, hogy a lavina keletkezését előidézze. A királyi kihallgatás óta a főváros utcáin komoly zavarok jelentkeznek, a nép köztársaság éltetésével vonul végig nagy tömegekben. Igen sokaknak Norvégia az eszményképe. A függetlenségi párt napról-napra fejlődik erejében. Makón a királyra mondandó pohárköszöntő el-

maradott, sőt Sopronban a protestáns irodalmi társaság diszgyűlését követő diszebeden, hol Hegedüs Sándor volt miniszter figyelmeztetés ellenére azt a tapintatlanságot követte el, hogy a királyra köszöntött poharat, beszédét éles közbeszólásokkal zavarták, a beszéd bevezetésével pedig „hang nem akadt, kéz nem mozdult“. A néma tüntetés csak néhány percig tartott. Azután fölcsendült a himnusz: „Isten áld meg a magyart“. Ennek befejezése után pedig a félreértések kikerülése végett Gyurácz püspök poharat emelt a kurucokra, a régi kurucok ivadékára . . .

A lavina pedig hömpölyög tovább. Első sorban maga alá temeti a triumvirátust, azután másokat. Hogy hol áll meg, Isten a megmondhatója. Valószínűleg a történelem ismétlődik, a római triumvirátus esetéhez hasonlólag, a triumvirátusság és a rendszer elbukik, fölül marad Vilmos-Oktáviusz. Élő bizonyítékul, hogy miként alakulnak új nemzetek és új dinasztiák, ha a régiek könnyelműen kockára teszik tekintélyüket.

A vármegye ellenállása.

— Gróf Andrássy Gyula tanulmánya. —

Annak a nagyszabású történelem-tudományi munkának, amely „Magyarország vármegyéi és városai“ címmel hazánk múltját és jelenét vármegyénként magában foglalja, most sajtó alatt lévő kötetében (Zemplén vármegye monografiája), a koalíció nagystílű vezérfele: gróf Andrássy Gyula tanulmányt irt a vármegye-rendszerről. Ez a tanulmány mélyen tekintő szemmel világítja meg a vármegyék ellenállásának kérdését különös tekintettel a mai helyzetre. Abban a helyzetben vagyunk, hogy a kötet megjelenése előtt már most részleteket közölhetünk Andrássy gróf nevezetes tanulmányából, mely a nagy történelmi tanulságok egész sorozatát tárja elénk.

Zemplén vármegye történelmi múltja véres, nagy eseményekben gazdagabb talán bármely vármegye történelménel, a vármegye monografiája megkapó tükre ennek a históriának. Andrássy Gyula gróf bizonyára jó példát választott Zemplén vármegyével, hogy a nemzeti ellenállás kérdését, a vármegyék hatalmas erejét, amely

még a korona erőszakosságainak is századokon át ellen tudott állani, megvilágítsa.

A magyar nemzet csak mint egységes politikai test tarthatja fenn magát — írja Andrássy Gyula. — Csak úgy számíthat jövőre, ha hatványozott erővel él benne az összesség fogalma, ha főtulajdonsága a hazafiság marad. A vármegye egész multja az államalkotásához fűződik. Szent István birodalma megalakulásának és fennmaradásának óriási munkája tulnyomó részben a megyei intézmény keretében folyt le. Az első király a megyére alapítja az állam szervezetét, s azóta a nemzet politikai géniusza szakadatlanul a megyében nyilvánult meg a legönállóbban.

Legfényesebb, legsikerültebb alkotásunk a vármegye. Hasonlít más országok ilyenmü intézményeikhez; talán Nagy Károly grófságainak az utánzata, de fejlődése teljesen önálló uton történt meg. Az élet legkülönfélébb szükségégeinek meg tudott felelni. A megye története az élet változott viszonyaihoz való önkéntelen és belső alkalmazkodás nagyfou-tosságu elméletének egyik legtalálóbb példája a politika terén. Hunyadi Mátyás idejében még a királyi szervező erő hatja át a megyét. Főbb hivatalnokai kinevezettek. Szigoru ellenőrzés mellett végzi munkáját. A Habsburgok idejében ellenben ugyanezek a megyék az ellenállás fészkeivé válnak. A központtól mind függetlenebbek lesznek. Az alispánt is választják. Kis köztársaságok önálló étellel. A megye az adószedés, a katonatartás, az igazságügyi kormányzat, a polgári közigazgatás szerve. A követválasztás is utasítások adása útján a törvényhozás is befolyása alá kerül. A nemzetnek, az államnak érdekében a szomszédos megyével és várossal, a királylyal és a központi hatóságokkal, sőt néha a külfölddel is tárgyal, alkudozik, szövetkezik. Nemesak adminisztrál, hanem politizál is.

A mese sárkányról regél, melynek minden egyes porcikája külön életre kél és tüzet okád, ha levágják a fejét. A magyar nemzet a megyei intézmény alapján oly erővel teljes léthez jutott, olyan mélyre bocsáthatta élete gyökereit, hogy midőn a központ megbénult és idegen befolyás alá került, az egyes tagok a köztük kifejlődött közös szellem útján egymással összetartó és harcraképes egyéniségekké váltak.

Zemplén vármegye a legszebb, a legnemzetibb multu és nemzetünk

fenmaradásának egyik érdemes munkása volt mindenkor. A vármegye egyénisége azon időkben domborodik ki teljesen, midőn a mohácsi vész után a megye az ellenállás eszközevé vált. Ezen nehéz időkben Zemplén, a mellette lévő megyékkel együtt, önálló irányt képvisel, mely nagyban hozzájárult ahhoz, hogy szabad magyar állam van ma is itt a Duna völgyében.

Közvetlenül a mohácsi vész után, midőn elkábulva keresi a nemzet a boldogulás útját, Perényi Péterben, Zemplén leghatalmasabb urában megfogamzik az az önálló politika, melyre vidékének felfogásában és cselekedeteiben később is ráismerhetünk. Zemplén és a keleti fekvésű Magyarország szenved a legtöbbit az országnak kettészakadása által, mely Mohács után indult meg. Két kormány, egymással küzdő két ország szeli át ezt a vidéket, melyet közös érdekek és egymással való sűrű érintkezés egygyé tettek. Sok embernek birtokai is megoszlanak a két hatalmas kör között. Vidékének ezen érdeke és saját helyzete Perényi Pétert az egység természetesen előharcosává tették. Lokális talajon nagy nemzeti eszme indult virágzásnak. Eltérve kora irányától, nem annyira azt nézi, hogy ki legyen a király, s hogy nyugaton vagy keleten keressük a szövetségeseinket, hanem a legnagyobb jelentőséget annak tulajdonítja, hogy egységes maradjon az állam. Szerinte ahhoz kell csatlakoznunk, aki az egységet helyreállítja, sőt az a kalandos eszme is támad benne, hogy ha sem a Habsburgok, sem a Szapolyaiak nem tágitanak, mindkettőjük mellőzésével egy harmadikra bizassék a közhatalom. Önmagára is gondol e nagyra-törő főúr. Következésképpen ragaszkodik az alapeszméjéhez. 1531-ben gyűlést hív össze s a meginduló mozgalom mind a két királyt aggodalomba ejti. Majd amidőn belátja, hogy az egyesülés egy harmadik király alatt kivihetetlen, a két ver-

senytárs között békét akar közvetíteni. A nagyváradi szerződés, mely Szapolyai János halála esetére a Habsburgoknak biztosítja az egész országot, az ő közbenjárásával jön létre. S szívósan ragaszkodik a szerződés végrehajtásához. János halála után, Martinuzzi ellenében, sürgeti az ország átadását és e végből 1540-ben érintkezésbe lép Ferdinánddal. De most is fenköltebb szempont vezérli, mint az uralkodó személyének a meghatározása. Nagyérdekű levélben fordul Ferdinándhoz, amelyben férfias hang, erős nemzeti politika nyilatkozik meg... A török eközben elfoglalja az ország közepét és kettémetszi területét, mely csak Felső-Magyarországon át egy fokozatosan vékonyodó szalag útján marad egymással összefüggésben. Felső-Magyarország büszke álma, az ország egysége, álom maradt. A nyugati megyék kénytelenségéből is, önérdékből is, hazafias meggyőződésből is, a Habsburg-ház hívei, ámbár a várt felszabadító hadjárat nem indul meg. A keleti vidékek hasonló okoknál fogva az ellenkező irányba szorítva elismerik a király felsőségét, de a török védelem alatt külön kormányzatot alakítanak. Midőn a királyi kormány a nemzet érdekeit elhanyagolja és rajta idegen, néha ellenséges szellem uralkodik, az északkeleti részek feladata az ellenállás élere állani. Az ország önállóságáért és a vallásszabadság ügyéért csakugyan Felső-Magyarország kél először harcra. Zemplén vármegyében, Gálszécsen hangzik el először a tiltakozás Rudolf jogtörő rendszere ellen (1604). Egy század véres és dicső munkája Zemplén talaján indult meg.

De nem akarom folytatni Felső-Magyarország szerepének részleteiből előadását. Nem akarom ecsetelni, hogy az elnyomás ellen miként támadt fel Felső-Magyarországban a szabadság szelleme. Nem akarom részletezni Thököly harcait, aki Erdély segítségével nélkül kassai

központjából évekig küzdött a zsarnokság ellen. S arról a vonzó feladatról is lemondok, hogy II. Rákóczi Ferencnek, Zemplén szülőjének és büszkeségének nagy és nemes alakjáról szóljak...

Küzdelmes és nehéz mult után Zemplén vármegye ma Magyarország képét tárja elénk... Tartsuk meg és erősítsük meg a megyét s ez szervezze meg a közszellem uralma mellett, a közérdekek szolgálatára a széthúzó társadalmat és forraszsza azt az egészhez hiven ragaszkodó egységé...

A hét története.

Az az öt percig tartó kihallgatás, melylyel a király a magyar nemzetet képviselő öt pártvezért formálisan kitésekelte, elkeserítette az egész ország hangulatát. A polgárság mozgalmat indít mindenfelé, hogy a vezéreknek bizalmat nyilváníthasson. Fájdalom, a nemzetközi szocialistapárt, melyet az általános, titkos szavazati jog jelszava elmaradott, a legdurvább módon ellenszégül a honfiak hazafias felbuzdulásának és különösen a fővárosban iascenált ellene véres tüntetéseket, melyeknek számosan estek áldozatul. A király újabb hosszabb kihallgatáson fogadta báró Fejérváry Gézát, amihez az optimista politikusok azt a reményt fűzik, hogy ez a kihallgatás a király és a nemzet kölcsönös megértésének útját lett volna hivatva egyengetni. Azonban ezt a föltevést merő kombinációnál többnek nem lehet tekinteni.

Norvégia hamarabb függetlenítette magát Svédországtól. Az elválás immár befejezett tény és már megállapították azt a szerződést, amely az unió felmondásával a két ország kötni fog.

Két nagy vasuti szerencsétlenség történt a héten. Valószínűleg pályamerénylet következtében Sztrecsnó megállóhelyen a személyvonat négy

kocsit horzsol, mely alkalommal két kocsit kisiklott. Egy utas meghalt, kettő súlyosan és egy könnyen megsérült. Marosillye mellett is történt vasuti baleset. Egy tehervonatról a kocsik rakományát képező épületfa lecsuszott a kocsik közé, miáltal egy kocsit kiugrott és magával ragadt több más kocsit. A forgalmat néhány órán át átszállással kellett lebonyolítani, de — szerencsére — emberéletben nem esett kár.

Néhány nap előtt nagyvárnyu tüzvált a fiumei Lazarus-féle hajógyárban. Most önként jelentkezett egy Popovics Milán nevű ember, hogy ő gyújtotta fel a gyárat. A rendőrség örültnek nézte és megfigyelés alá helyezte.

Hódmezővásárhely közelében háromszoros rablógyilkosság történt. Ismeretlen tettesek meggyilkolták Döme István gazdát, feleségét Ladik Mariát és Döme nyolc éves unokaöccsét, Istvánt. A legyilkoltak borzalmas módon el vannak csonkítva. A csendőrség letartóztatott egy csavargót, kit a tett elkövetőjének tart.

Nem kevésbé rémes az a családi dráma, amelyről Egerből jön hír. Rab József kőműves revolverrel lelőtte négy gyermekét, kik közül egy meghalt, három pedig a halállal vívódik, azután maga is öngyilkossá akart lenni, felvágta az ereit és most kórházban fekszik súlyosan megsebesülve. Tettét ittas fővel azért követte el, mert — dacára annak, hogy rosszul megy a sora — felesége legidősebb leányával elment egy mulatságra. Időközben ő is elment a kocsmába és azután elvégezte véres munkáját.

Sötét büneset történt Nápolyban. Caracciolo-Maranshercegnő viszonyt folytatott a komornyikjával, Javarone Vincével. A hercegnő mostoha leánya Capano grófnő szintén kedvese volt a komornyiknak. A Don Juan legény azonban nem elégedett meg a két kedvesével, hanem még elcsábította a hercegnő két serdülő leányának

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCÁJA.

K. Mártonffy Imre elbeszélései.

Mindenki előtt, aki a magyar nemzeti irodalomban némi jártassággal bír, ismeretes az a kár, melyet irodalmunk föllendülése idején okoztak azok, kik minden kritika és válogatás nélkül átültették nyelvünkre az idegen irodalomnak termékeit, különösen a szenzációs regényeket s ezzel kisebbitették a hazai irodalom termékeinek kelendőségét.

Ezek egyike volt Mártonffy Frigyes, ki a szabadságharc leveretése után mint emigráns külföldre ment, beutazván Törökországot, Kisásziát s majd Párisban francia nyelvtanár volt és hazatérte után nyakra-főre fordította a francia és angol regényeket és néhány valóban derék munka mellett sok selejtesre pazarolta nem mindennapi tehetségét.

Ennek az immár tíz éve elhunyt veterán írónak a fia: Karcfalvi Mártonffy Imre lapszerkesztő, Budapest székesfővárosában a történelem tanára, a legújabb írói generáció egyik rokonszenves alakja, a szép-próza és publicistikának immár 21 éve tehetséges és szorgalmas művelője, lapunknak is kedves kiváló munkatársa.

Korán nyilvánultak nála az írói hajlamok s mikor atyja a külföldi irodalmak regényeinek átültetésére buzdította, az önérzetes ifju azt felelte büszkén: „Nem ugy atyám! Hanem arra fordítom minden tehetséget, hogy nemzeti irodalmunk ellen elkövetett bűnödöt kiengeszteljem!”

S a talentumos ifju beváltotta fogadását, mert 1884-ben Budapesten megjelenő előkelő szépirodalmi lapokba irt néhány feltűnést keltő tárcát, majd 1886-ban Ujpesten lapszerkesztő lett, ugyanez időben igen sok publicistikai és társadalmi cikket irt s az amerikai lapok levelezője lett. 1891-ben megjelent „A cigány leány” című regénye, melyet a kritika nagy elismeréssel fogadott.

Ezt követte 1892-ben a „Négy menyasszony”, s rá 1893-ban „Görgei Buda alatt” című történelmi regényei, ez utóbbit teljesen elkapkodta az olvasó közönség. 1894-ben „Elbeszélések” cím alatt tizenkét szebbnél szebb novella gyűjteményt adott ki egy kötetben, mely akkoriban valószínűleg irodalmi eseményné vált. 1896-ban „A fővárosi orvos titka”, 1897-ben „A budapesti gyáros leánya” regényei több százezer példányban forogtak közkézen. 1899-ben „Az anyalföldi tébolyda titka” című re-

gényt egy fővárosi napilap hozta, s óriási szenzációt keltett a megjelenése. Ujabb regényei: „Halálos szerelem” (1903), „Hogy szeret az aszszony” (1903), „Szinpadtól a kolostorig” (1904), „Rózsa Sándor” (1905) történelmi regény. Irt még vígjátékokot: „A szerelem próbája” (1894), „A kártyavető feleség” (1901), „A titkos zeneszerző” (1902), „A betörő” (1905). Továbbá egy nagyobb színművet „Megtalált szivek” (1903) címen. Sajtó alatt vannak: „Sir és oltár” történelmi regény, „Az üstföldöző cigány”, „Harc az örökségért”, s a „XIX. század forradalmi és azok okai” történelmi munkája.

S alig van lap széles Magyarországon, melyben a szépirodalmat kedvelők Mártonffy Imre nevével ne találkoztak volna, ami nyilvánvaló jelensége annak, hogy van hivatása, rátermettsége. Figyelemre méltó tehetség, rendkívül gyorsan, de inspirációval dolgozik.

Most újabb a fővárosi lapokban elszórtan megjelent elbeszéléseiből „Ujabb elbeszélések” címen egy könyvet adott ki. Ezek a novellák nem az ujságok vonal alatti egy napos dicsőségére termettek, hanem maradandók és határozottan örökbecsűek.

Itt fekszik előttünk a csinos kiállítású kötet és bátran ajánlhatjuk annak a közönségnek támogatásába és figyelmébe, melynek a szerző a pihenés édes óráiban, vagy a fekete kávé mellett oly sok kellemes percet szerzett.

Bátran állíthatjuk Mártonffyról, hogy ő egyike a legtehetségesebb íróknak s minden egyes sorát lelki gyönyörűséggel olvashatja bárki.

A kötet első novellája a „Női könyv hatalma.” Gyönyörűen festi benne a szerető hitvest, kit férje elhagy méltatlanul, pletyka következtében, s mikor a válópör kezdetén utóljára találkoznak, a nő szemében könyv csillog, két könyvecske, melynek láttára a férj bocsánatért esdekel s újból boldogok lesznek.

A második „Gazdasszonyfeleség” kedves, poetikus elbeszélés, bemutatja a házias leányt, ki főz, mos, vasal, surol, s mint ilyen, megnyeri egy férfi szerelmét, ki kétségbeesve, hogy nincs jóra való dolgos háziasszony a világon, agglegény akar maradni, de meglátva a gazdasszonykodó leányt, feleségül veszi.

A harmadik novella „A nagymama” telve humorral és kedélylyel. Gyönyörű és szép nyelvvel van megírva a „Leány szoktatás” beszély.

egyikét. Kétségbeesésükben a leányok elmondták az esetet nagybátyjuknak, a palermói törvényszék elnökének. Ez azt tanácsolta a leányoknak, hogy menjenek kolostorba, Javarone-t pedig jelentsék fel. Ez meg is történt, mikor azonban a két leány egy másik nagybátyjával a rendőrségre ment, Javarone törös bottal megtámadta a társaságot, agyon-szurta az egyik leányt s súlyosan megsebesítette a másikat és nagy bátyját. Az ez ügyben kitűzött vég-tárgyalás elmaradt, mert Javarone a börtönben megőrült.

Báró Eötvös József levele városunk tanácsához.

Igen érdekes levél jutott kezeim közé, melyet ha meg nem ismerttének a székely anyaváros és az anyaszék, s talán a Királyhágón innen és túl lakó közönséggel, vétket követnének el, hiszen a mai politikai viszonyok között, igen érdekesen jellemzi az abszolutizmus honfiainak gondolkodását. Ha párhuzamba állítjuk a mai miniszterekkel, a kik csak a hazafias határozatokat tudják megsemmisíteni, e levelet, mely egy puritán hazafinak őszinte tiszteletét és ragaszkodását fejezi ki anyavárosunkkal szemben, szinte önkénytelenül ölik eszünkbe az a gondolat, hogy talán jobb volna a nyílt abszolutizmus, mely egygyé tenné a küzdő nemzetet. Már külsőben annyira haladtunk, hogy nem lehet különbség magyar és magyar közt. Egy szívvel lélekkel kell sorakoznunk a küzdők zászlói alá, mert csakugyan nemsokára elkövetkezhetik, hogy „még egyszer azt izeni.“ S jőzan észszel gondolkozó hazafi nem mehet a hazátlanok vörös zászlói alá, melyet a kamarilla adott kezükbe hamis jelszavakkal, s vak buzgalmában a sokat szenvedett nemzeti zászlót tépi ronggyá. Tiszteletes ember nem is sorakozik az ő zászlójuk alá, hanem vezér-

Egy magyar orvost, ki Konstantinápolyban az osztrák-magyar követ-ségnél volt alkalmazva, éjnek idején egy pasa házához hívtak, hol a pasa leánya élet-halál közt lebegett. Lassu gyógyulása alatt halálosan megsze-rették egymást s a leány elmondta, hogy megakarta magát mérgezni, mivel egy fiatal pasához akarták férjhez adni, kit gyűlöl. Egy szép napon megszökött a szerelmes pár, de a kapunál álló őrző üt, mire a leány a török nőnek öltözött kedvesét éles törrel arcon szurta s elküldi az őrt segítségül, míg ő vi-gyáz szöktetőjére. De ezalatt persze megszöktek és külföldön egybekeltek boldogan.

„Mária nevenapján“ szép, vallásos ihlettel megírt novella egyike a leg-szebbeknek. Jellemzetes elbeszélés a „Gyógyszer“, a modern budapesti főúri életet festi benne, s a női hiu-ságot, könnyelmű jellemet „Az első civakodás“ a házasesetből vett ked-ves novella. A férj és feleség, a nászestén megfogadják, hogy sohase fognak civakodni, de ha mégis meg-történnék, kibékülés nélkül nem tér-nek nyugodni. Ezen persze mindjárt összevesznek, de csakhamar kibé-külve mondják: „Ez volt az első ci-vódásunk!“ — „A fiatal férj“ a

csillagának a szent trikolorot tekinti, mely vezette Boecky, Bethlen és Rákóczy kurucait, s nem régen is vitte a honvédeket vészben, vihar-ban — előre.

De álljon itt a levél szószerint, a mint azt Eötvös megírta, azon alkalomból, hogy Székelyudvarhely városa diszpolgárának választotta

„Mélyen tisztelt városi tanács!

Tizenhét éve, midőn Erdélynek legdicsebb székely fia Körösi Csoma Sándor felett tartott emlékbeszédemben kimondám, hogy azon határokat, melyeket Erdély s Magyarország között a történetnek kifejlődése vont, szívünk nem ismeri, s míg iskoláinkban két testvérországról tanulunk, honszeretetünk csak egy magyar nemzetet ismer, melyet a múltban emlékei, a jelenben szeretet, a jövőben reményei, melyet egy ezredéneke története egy vál-hatatlan egészszé olvasott egybe.

Ez volt meggyőződése életemnek és ha azon vészek után, melyek e hazán keresztül vonultak, a remény, melylyel a jövőbe tekintek soha nem enyészett el: ezt annak kö-szönöm, mert tapasztalásaim ezen meggyőződésemet nem ingatták meg soha

Felesleges volna ezek után azon örömet újra kifejeznem, melylyel az Erdélyi Múzeum megnyitására az Akadémia által most azon haza polgárának mondhatom magamat, melyhez tisztelet és rokonszenv oly régen láncoltak.

A megtisztelő polgári oklevél, melyet e napokban vettem, minden hazafiu törekvésem egyik legszebb jutalma s egyszersmind a legdrágább emlék leendő elöttem mindig, mely engem a kevés, de boldog napra fog inteni, melyet Erdély fővárosá-ban töltöttem, s ha bár érzem is, hogy legnagyobb része annak, miket e fényes okmány érdemeimről el-mond, inkább csak azt fejezi ki, mi után törekedtem, de mit erőm elérni nem engedett, Székelyudvar-

házasesetből üde humorral és eleven tollal megírt novella egyike a leg-szebbeknek. — „Az elhibázott lövés“ a magyar népeletről van véve, mi-kor a parasztlány büszke kedve-sét, mivel nem akar vele táncolni, éjjel meglesi s a sötétben helyette a leány anyját lövi agyon.

Legutóljára hagyta szerző leg-szebb alkotását, a 100 korona pályá-díjat nyert „Odalenn már nem fáj semmi“ című novelláját. Ha a töb-bit nem is közölte volna a kötetben, ez maga megérdemli, hogy figyelem-mel újból-újából, százszor is elol-vassuk.

Ezzel befejeztük a kötet szebbnél-szebb elbeszéléseinek rövid ismer-tetését. Hisszük, hogy a szépiroda-lom igaz barátai sietni fognak Már-tonffy Imre könyvét megszerezni, melynél szebb, tartalomdusabb és jobb novella-sorozat mostanában na-gyon kevés jelent meg. Mártonffy elsőrangú tehetséges elbeszélő iro-dalmunkra nézve határozott nyere-ség. A kötet, melyet a szerző igen jól sikerült diszmagyaros arcképe diszit, nem drága, csak 2 korona, de tanítók 1 koronáért is megren-delhetik szerzőnél Ujpest. (Budapest mellett.)

hely polgári levele épen ezért annál inkább eszembe fogja juttatni azt, mivel hazánkban, mivel Erdélynek s főkép Székelyudvarhely polgárai-nak még tartozom, hogy magamat azon baráti indulatra méltónak mu-tassam, melyet irányomba bebizo-nyítottak.

Vajha valaha alkalmam lehetne, hogy azon hálát, melyre magamat a tisztelt város irányában leköte-lezve érzem, tetteleg bebizonyíthatnám, vagy vajha legalább most méltólag kifejezhetném köszönetemet, s azon tiszteletet, melylyel maradok

Székelyudvarhely városi tanácsa s öszves polgárainak

Pest, 1860. március 17.

Alázatos szolgálja

B. Eötvös József.

Üdvös gondolatok.

A népnevelési körök megalakítá-sát sürgettem a múltban, mely társadalmi egyesületeknek feladata lett volna az egyes helységekből mindenféle kulturális dolgok érde-kében munkálkodni, a felmerülő tár-sadalmi kérdések felett eszmecsere-t folytatni, s illetékesnek érezni magát mindenféle közügyben az irányító lépéseket megtenni. Az eszme saj-nos csak tervet öltött még idáig, a minnek, — illetve egy olyan egye-sületnek, a mely a társadalmi ügye-ket munkálja — érezzük is a hiá-nyát nagymértékben, mert az egyes összejövetelek, valamint a helyi lap-jaink hasábjain kifejezésre jutó sok üdvös gondolat mind az illetékes körök figyelmébe ajánlatik, csak-hogy épen az ilyen „illetékes kör“ hiányozik, a mely ezeket összegyű-jtené és megvalósítaná.

Azt ajánlom tehát alakítsunk első-sorban egy ilyen „illetékes kört“ népnevelési vagy társadalom tudományi kör címen, s akkor van egy szervünk, mely mindenféle dologban tervező, indítványozó és megvalósító lépése-ket tehet. Ennek lehetne többféle szakosztálya is, pl. népnevelési, mely a beiskolázást, szegény tanulóknak ruhával s a szükséges eszközökkel való ellátásáról gondoskodnék; a felnőttek oktatásának lyceumát in-tézné egy másik s az iparos tanonc csapat vezetését társadalmi egyesü-let módjára egy harmadik szakosz-tály s a szorosán vett társadalmi ügyeket, indítványokat vezethetné is-mét egy másik szakosztály, melyek a szükség szerint többször, maga az egyesület választmánya pedig minden hónapban tartana ülést.

Addig is azonban, míg egy ilyen, vagy ehhez hasonló intézmény lé-tecsülne, a „Székely-Udvarhely“ ha-sábjain felvetett két kiválóan fontos eszme megvalósítását elodázhatatlan-nak, mindennapi szükségét pótolónak látom, ezek egy zenei lyceum szervezése társadalmi uton és egy gyorsirói tanfolyam megalakítása.

Tudom, hogy városunkban igen sokan vannak, kik esténként egy-két órai időt és a szükséges költségeket is igen szívesen áldoznák, csak-hogy a gyorsírás hasznos mesterségét el-sajátíthatják. S ezt a tanfolyamot megvalósíthatjuk annyival könnyeb-ben, ha többen jelentkezünk erre, mert tudomásom szerint városunk-ban két tanár van, kik gyorsírásza-tot tanítanak, s felkérésre e tanfo-

lyam vezetésére valószínűleg szak-i-tanának időt. De miután épen az az illetékes kör, mely ezen tanfolyamnak szervezését és ügyeit vezetné hiány-zik, jelentkezünk az eszmet felvető „Székely-Udvarhely“ útján a jövő hó folyamán és akkor a hó végén a jelentkezők szervezkedésre össze-jöhetnek.

Ha a gyorsirói tanfolyamot meg-valósíthatjuk, a zenetanítás kérdé-sét is újra napfényre hozzuk, hátha addig szervezatlenségünkben egy lé-péssel előbbre haladhatnánk.

Gyerkcs Mihály.

JEGYZETEK.

Fegyverárusítás. Előfordult, hogy a rendőrhatalóságok holmi szabály-rendeletekre támaszkodva, a keres-kedőknek egyenesen megtiltották a fegyver és revolver árusítását. A belügyminiszterium kimondotta, hogy az összes vaskereskedők a fegyvert és revolvort úgy, mint más vasáru-cikket, szabadon árusíthatják. Jó is lesz, ha minél több fegyver és re-volver áll rendelkezésünkre. Hátha szükség lesz reá . . .

Hivatalos potyázás. A hirdetés tudvalevőleg oly nélkülözhetlen esz-köz, a melyet még a hivatalok sem nélkülözhetnek. Törvényes és rendes uton járó, helyesen gondolkozó hi-vatalfőnök nem is mulasztja el egyet-len esetben sem, hogy a legszeleesebb körü propagandát ne csinálja, ha valamely szükséglet előfordul. Ezt pedig — köztudomás szerint — csakis az ujság révén lehet elérni. A mai felvilágosult korban sem nélkülözzük azt a szomorú jelenséget, hogy egyes egyoldaluan gazdálkodó ve-zetők, hűtlen sáfárai a reájuk bizott talentumoknak. Egyszerűen nem hir-detnek, vagy azt kívánják, hogy a horribilis költségekbe kerülő ujságok az ő becses nevek aláírásával ellátott hirdetések — ingyen közöljék. Ehhez aztán természetesen nem kell kommentár. Mindenki tudja, hogy a lapok papírját és előállítás költsé-gét a kiadók ingyen nem kapják; csu-pán a potyázó, minden áron takaré-koskodni látszó, vaskalapos uraságok nem akarják megérteni. Azt hiszik némelyek, hogy ha az ő vezetésük alatt álló intézménynek néhány fillért a lapok hirdetésein megtakarékoskod-nak, az intézmény javát szolgálják. Pedig ez nagyon egyoldalú gazdál-kodás, mondhatni épen a közérdek kárára való működés. Az ujságok föntartása a közönség által nem is sejtett nagyságu szellemi és főkép anyagi áldozatot követel. Nem ki-vánhatja tehát senki, hogy ezt az áldozatot egy-két ember hozza meg akkor, midőn százak és ezrek élvezik annak előnyeit. Arra való a hir-detés, meg az előfizetés, hogy azzal hozzájáruljon minden művelt ember a ma már nélkülözhetlen lapok föl-tartásához. Ha pedig valamelyik hi-vatal vagy intézmény közzététetni kívánja hirdetéseit, azt első sorban a maga érdekéből cselekszi, mert többen tudnak az ujság révén róla és a szállításnál verseny keletkezik s így olcsóbban jut a kitűzött dolog megvalósításához. Épen azért tehát nagymértékű szűkkeblűség, rövid látókör kell ahhoz, hogy valaki le-kicsinyelje az ujsághirdetés értékét.

Aki ezt teszi, az nem a mai művelt világba való; annak hiába gyujtunk világságot, mert örökre sötétségben marad . . .

KÜLÖNFÉLÉK.

A hazafias közönséghez!

A több, mint tíz év óta főnnálló „Székely-Udvarhely” függetlenségi és 48-as Kossuth párti politikai újság főszerkesztői: Dr Gyarmathy Dezső földbirtokos, Dr Hinkelér Fels Ernő és Dr Kállay Tamás orsz. képviselők, Dr Pál Ernő és Dr Viola Sándor ügyvédek, főmunkatársa: Fülel Sz. Lajos jeles székely író, politikai felelős szerkesztője: Dr Hinkelér Fels Ákos, társ-szerkesztője: Betegh Pál laptulajdonos. Ezekén kívül pedig időnkint és alkalomszerűen országos nevű embereink is felkeresik e lapot dolgozataikkal.

Székely anyavárosunk és vármegyénk egyedüli tiszta 48-as függetlenségi hírlapja a „Székely-Udvarhely”, amely most kétszeres előnyt nyújt előfizetőinek. Politikai tekintetben megbízható, törhetetlen hazafiságtól sugallt őszinteséggel tájékoztatja olvasóit a minket közlelő érdeklődő dolgokról. Kibővült tartalmából pedig okulást nyer a Székelyföld sorsa iránt érdeklődő minden hazafi. Ily nagy előnyök mellett a kiadóhivatal még sem emelte az előfizetési árakat, hanem jövőre is marad a régi olcsó díj-szabás: negyedévre 2 K 50 fillér, községeknek, papoknak, gazdasági és baromfitenyésztő egyleti tagoknak, gazdaköröknek, községi elöljáróknak 2 K, tanítóknak, községi és körjegyzőknek 1 K 75 fillér. Ha tehát olcsó, az összes székelyföldi érdekeket felkaroló újságot ohajt olvasni valaki, fizessen elő a „Székely-Udvarhely”-re.

Székely testvérek! Neveljük, támogassuk a magunk sajtóját, a mely kizárólag értünk működik s a mi véleményünknek kíván érvényt szerezni minden téren. Ne kapkodjunk a fűt-fát ígérő idegenből jött sajtó termékek után, mert azok szerzői a mi viszonyainkat nem ismerik, élet-szükségletünket nem tudják s így közvetlen hasznunkra sem lehetnek. Pártoljuk a „Székely-Udvarhely”-t, mert annak zászlójára Kossuth Lajos nagy hazánkfia dicső eszméi: a szabadság, egyenlőség és testvériség hármasság jellegéje tisztán, hamisítás nélkül van felírva. Csakis ez által boldogul a hon és virul új életre a haza, melynek üdvéért mi zászlót bontottunk!

Sorakozzatok zászlónk alá!

Hazafias tisztelettel

a „Székely-Udvarhely”
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Tisztelettel felkérjük előfizetőinket, hogy az illető postahivataloknál az előfizetés megújítása iránt lehetőleg gyorsan sziveskedjenek intézkedni, hogy a lap küldése fennakadást ne szenvedjen.

— **Az aradi gyásznap.** Október 6-át az „Aradi 13” évfordulóját országos ünnepé avatják az idén. Eddig mintegy 60 képviselő jelentette be részvételét az aradi ünnepélyre. A program szerint 13 szónok fog beszédet tartani. Minden egyes vértanúról egy-egy külön szónok fog megemlékezni. Beszélni fognak többek közt Kossuth és Apponyi.

— **A főreáliskola tanuló ifjúsága** a távozó Hann Károly tanár iránt érzett osztatlan szeretetének külső kifejezéseként szombaton este lam-

pionos menettel tisztelte meg szeretett tanárát, mely alkalommal Baranyay József VIII. oszt. tanuló az ifjuság nevében üdvözlő beszédet mondott, Solymossy Lajos VII o. tanuló pedig elszavolta Nosz Gusztáv tanárnak ez alkalomra írt ódáját.

— **Egy érdemes férfi.** Szentkatolnai Bánffy Zsigmond dr ügyvéd, a kézdivásárhely—kantai róm. kath. főgimnázium és egyházközség főgondnoka, az erdélyi r. k. státus állandó választmányi tagja, Háromszékvar megye tvh. bizottságának tagja, városi képviselő, a háromszéki függetlenségi és 48-as párt, valamint a kézdivásárhelyi függetlenségi kör elnöke fojyó hó 24 én este, életének 51-ik évében meghalt Kézdivásárhelyt. A székely ügyek fáradhatatlan harcosa vészelt el az agilis férfiban.

— **Tanulmányi kirándulás.** Az áll főreáliskola 25—30 növendéke Nosz Gusztáv, Tompa Árpád és Szarvas Arnold tanárok vezetésével október hó 2-án 4—5 napos tanulmányi kirándulásra indul, még pedig Dévára, Vajda-Hunyadra, Petrozsénybe, a szurduki szorosba.

— **Malázózás.** Alsócsernátoni Damokos László volt országgyűlési képviselő, nyug. kir. táblai bíró, Dr Damokos Andor, vármegyénk alispánjának nagybátyja, e hó 27-én, életének 68-ik évében elhalt Fehérgyarmaton.

— **Uj posta-épület városunkban.** Folyó évi október hó 15-ikéig a kolozsvári postaigazgatósághoz címzett és a helybeli postahivatal főnökségéhez benyújtandó ajánlatokkal kívánják biztosítani a Székelyudvarhelyt felépítendő új posta-és távirtdahivatal helyiségeit. Az érdeklődők figyelmét ezen körülményre felhívjuk; noha szabályszerű árlejtési hirdetmény kibocsátásáról tudomásunk nincs.

— **Ítélet a székelyegyleti takarékpénztár csődügyében.** Aszékelyudvarhelyi kir. törvényszék pénteken este 5 órakor hirdette ki a mult heten megtartott főtárgyalás eredményét. Ugron Gábor képviselőt, mint a nevezett pénztár elnök-igazgatóját vétkezes bukás vétségében mondotta bűnösnek s ezért 3000 korona, behajthatatlanság esetén 5 hónapi fegyházaátváltozatható pénzbüntetésre, valamint az eddig felmerült 10,508 K 44 f és még felmerülhető költségek megfizetésére ítélte el a bíróság. Az igazgatóság és felügyelő bizottság összes tagjait pedig a bprts. 326. §. 1. és 2. pontja értelmében a terhükre rótt vád alól felmentette. A kir. főügyési helyettes az egész ítélet ellen felebbezést jelentett. Ugron Gábor pedig úgy a minősítés, mint a büntetés kiszabása ellen felebbez. Társadalmi körökben a mily megnyugvást keltett az igazgatósági és felügyelő bizottsági tagok felmentése, épen oly kedveltenül fogadták Ugron Gábor elítélését. Az elfogulatlanul vélekedő közönség egész meggyőződéssel hiszi, hogy a felsőbb bíróság Ugront feltétlenül fel fogja menteni. Papp Zsák Endre vaskereskedő, volt felügyelő bizottsági taggal a kir. törvényszék tegnap külön főtárgyalást tartott. Ennek rendén Csiki László főügyész helyettes vétkezes bukás vétségeért való meg-

büntetését indítványozta. Dr Pál Ernő ügyvéd, mint védő a büntető- és a ker. törvény alapján kimutatta, hogy vádlott, mint f. ü. b. tag, az üzletvezetésben részt nem vehetett, tehát a gondatlan üzletvezetés és ebből folyólag, a vétkezes bukás vétségét el sem követhette. Különbben is olyan időben volt f. ü. b. tag, mikor a bukást előidéző körülmények már mind beállottak s a pénztárt megmenteni nem lehetett. A kir. tvszék ezek alapján vádlottat felmentette. Az ítélet ellen a főügyész helyettes felebbezést jelentett.

— **Olcso marhasó.** A magyar gazdaközönségnek egy igen régi és jogos kívánsága fog teljesülni a közel jövőben. Ismeretes ugyanis, hogy a kincstár az olcsó marhasót nálunk csak poralakban bocsátja forgalomba, ami lehetetlenné teszi, hogy azt nyalósó gyanánt használják. A magyar gazdák pedig az állattenyésztésnél tulnyomó részben úgy használják a marhasót s e célra kénytelenek a szorta drágább kócsót használni. Mint értesülünk, a pénzügyminiszterium intézkedett, hogy az olcsó nyalósó forgalomba hozatala céljából a marhasót úgy a máramarosi sóbányánál, mint pedig az erdélyi bányák közül Parajdon megfelelő formákba szilárdon sajtolják s ily módon marhasó-briket gyanánt közforgalomba adják. Az említett helyeken a sajtolótelepek szükséges építkezései már is folyamatban vannak s a miniszterium intézkedése folytán az olcsó nyalósó a jövő év elején tényleg forgalomba is kerül.

— **Országos vásárunk.** Az év legjobb országos vására mai nappal beállott városunkban. Három napig tart a baromvásár és szerdán (e hó 4-én) lesz a kirakóvásár.

— **Ismét zárva van a nagytőzsde.** Székelyudvarhely városban, Udvarhelyvármegye székhelyén. Erről megtudhatja a vármegye 100,000-et meghaladó római kath., ev. ref., unitárius s más keresztény vallású közönsége, sőt 1903. július 22-ike óta rá van kényszerítve megtudni, hogy orthodox izraelita polgártársainknak sátoros ünnepük van. Jelenleg az 5666. esztendő kezdetét ünneplik, tehát új évük van. Ezért zárták be tegnap és tartják ma is egész napon át zárva a m. kir. dohány nagytőzsdét Székelyudvarhely városban. Nehezen barátokozik meg ezzel az új honpolgári viszonyokkal közönségünk s folyton panaszodik és nem egészen alaptalanul, hogy ilyen feje tetejére állított helyzetet kényszerít az elenyészően csekély számú zsidóság a velük számban össze sem hasonlítható más vallású keresztényekre. Ezt a pénzügyminiszterium is belátta s átmenetileg úgy intézkedett 8253—904. sz. rendeletében, hogy akik 1903. október 1-je előtt nyerték el a dohányárusi jogosítványukat, csakis azok gyakorolhatják szombati napokon s vallásuk egyéb ünnepein ezentul a régi eljárás szerint a dohányeladást. A székelyudvarhelyi tőzsdés — szerencsétlenségünkre — pár hónappal előbb jutott az engedélyhez és így most már 30—40 évig várhatjuk, míg ismét visszatérhetünk a keresztényi állapotról. Az ilyen helyzetekkel természetesen önként elesztik az antiszemizmust, megutáltatják

a zsidóságot és folytonos izgatottságban tartanak egy egész vármegyét. Ezen tehát mielőbb segíteni kellene. De nincs, aki meglássa, mert a pénzügyigazgatói állás üresedésben van. Fej nélkül pedig a láb — semmit sem ér . . .

— **Könyvtár megnyitás.** A polgári önképző-kör könyvtárát mai napon megnyitják és ezentul hetenkint kétszer: vasárnap d. u. 3—5, csütörtökön este 8—10 óráig a tagok rendelkezésére áll.

— **Rablók az utitáskában.** Ali Baba meséjére emlékeztet a következő madridi történet. Egy oltani, korcsmároshoz beállított két szegény ördög, akinek mindegyike hatalmas utitáskát cipelt a hátán s megkérték, engedjék meg, hogy táskájukat ott hagyják. Azt mondták, hogy kivándorlók s Amerikába készülnek s addig, míg alkalmas lakást találnak, a korcsmában akarják hagyni podgyászsukat. A jó szívű asszony megadta erre az engedélyt s az utitáskák ott maradtak estig, anélkül, hogy tulajdonosaik visszatértek volna. Amikor a szobalány egyszer elhaladt mellettük, az egyik kufferből erős tüsszentést hallott. Megijedt, de urnőjének nem szólt egy szót sem. Másodszor heves köhögést hallott ugyanonnan. Az utcára rohant és két rendőrt hitt a lakásba. Ezek lakatost hoztak s feltörték a köhögő és tüsszentő kufferokat. Mindegyikben egy embert találtak. Bevallották, hogy egy rablóbanda tagjai. Éjjel ki akartak mászni rejtekhelyükről, hogy kintváros cimboráik számára felnyissák a kaput és az egész korcsmát kifoszszák. Tervük sikerült is volna, ha szerencsétlenségükre az egyik rabló nem lett volna náthás. A rendőrök megparancsolták a két embernek, hogy ismét mászszanak be a ladába, ahová becsukták őket s a hol most már kedvük szerint trüsszenhettek és köhögthettek. A rendőrök azután lesbeállottak és megvárták a rablóbandát, a melyet sikerült elfogniok és arztalmatlanná tenniük.

— **Köszönet nyilvánítás.** Ha van intézmény, amely tagjait nagy hállára kötelezi, úgy az első sorába tartozik a helybeli róm. kath. jellegű temetkezési egyesület is. Hállával tartozunk mindenképp azon lelkes és fáradhatatlan embereknek, akik nagy nehézségekkel megküzdve, megalapították ezen nemes intézményt. Vannak tagok, akik szinte boszankodva fizetik azon csekély 40 fillért, melyet egyes tagok elhalálása esetén kell fizessenek, de nem gondolnak arra, hogy mily jól fog esni a hátramaradtaknak akkor, hogyha bekövetkezik az szerencsétlenség, amely legtöbbször váratlanul üt be. Hállával tartozom tehát én is, kinek férje 13 évi hosszas betegségben mindenét sirba vitte, azonban egyleti tag lévén, kikaptam az utána járó pénzt és az általam befizetett 40 filléret s igazán mondhatom csak ez mentett meg a kétségbeeséstől. Kérjük tehát a jó Istent, hogy a kezdeményező és még most is az egyesület élén álló férfiakat, még soká tartsa meg, hogy még sok hasonló sorsban részes emberen segíthessenek. Özv. B o d r o g i Lajosné.

— **Talált kaszszakulcs.** Horváth Zsigmond áll. főreálisk. I. oszt. tanuló, szept. 30-án délkor a Gál János utóda kereskedése körül a járdán két drb madzaggal összekötött kaszszakulcsot talált. Jogos tulajdonosa a rendőrségnél átvetheti a kulcsokat.

LEGUJABB.

A császári ultimátumot Fejérváry igyekszik helyreigazítani és annak különösen 3-ik pontját magyarázza a királynál történt kihallgatása után.

79
A ki
prog
vezni
elnök
mond
hogy
egyez
volna
esetb
lamer
birja.
megf
tek fo
mas
ellenz

Un
1-én
várm
istent
egyhá
is tu
továb
mind
leszn
nevez

IPA

Min
iparos
a hel
folyó
már
jedő
iparos
E t
módo
nek e
mény
fogva
lyekre
lyét n
sége
nyerre
Kor
szaka.
ujítás
nap u
zeivel
sán k
tassa
munká
Teh
térén.
oksz
látja,

Isz

INO
Vágja ki
ma az in
lapok 10

A király a Fejérváry-kormányt új program alapján újból akarja kinevezni. Gróf Csáky Albin főrendiházi elnököt is meghallgatták Bécsben. Azt mondja Apponyi gróf a „Zeit“-ban, hogy a korona és többség közötti meg egyezés létesítésére Széll Kálmán volna a legalkalmasabb, aki hasonló esetben immár bevált s úgy a parlament, mint a korona bizalmát bírja. A vármegyék országszerte megbotránkoznak a Bécsben történetek fölött s már több helyről bizalmas üdvözlötet küldtek az egyesült ellenzéknek.

EGYHÁZI ÉLET.

Unitárius istentiszteletek. Ma, okt. 1-én d. e. 10 órakor kezdődőleg a vármegyeház nagytermében unitárius istentisztelet tartatik. Egyben az egyházközösség előljárósága ez uton is tudatja az érdeklődőkkel, hogy további intézkedés a jövőre nézve minden hó 1-ső és 3-ik vasárnapján lesznek a rendes istentiszteletek a nevezett helyen és időben.

IPAR ÉS KERESKEDELEM.

Iparosainkhoz!

Mint arról e b. lapok hasábjain t. iparos polgártársaink értesülhettek, a helybeli állami ipari szakiskolában folyó évi október hó 4-ével, most már negyedizben, egy hat óra terjedő ingyenes tanfolyam nyílik meg iparosmesterek és segédek részére.

E tanfolyam célja a kisiparosnak módot nyújtani mindazon ismereteknek elsajátítására, melyekre körülményeinél, hiányos előképzettségénél fogva szert nem tehetett, de a melyekre a mai kor iparosának, ha helyét megállani akarja, ép oly szüksége van, mint a mindennapi kenyérre.

Korunk a rohamos haladás korszaka. Különösen az ipar terén egyik újítás a másikat éri. A technika nap-nap után újabb meg újabb eszközeivel rajta van, hogy az iparos során könnyítsen, hogy az észnek juttassa az első rangu szerepet az ipari munkában.

Tehát fejlődés, haladás minden téren. Már az értelmis földműves is okszerű gazdálkodás után néz, mert látja, hogy apáinak faekéjével fel-

szántott vékony barázdái silány termést hoznak. Az élet küzdelme tanítja meg arra, hogy apáinak primitív gazdasági eszközeit jobbakkal, célravezetőbbekkel kell felcserélnie.

S hát az iparos ember ne értené-e meg a kor intő szavát! Ez a nép, ez az osztály, mely közgazdasági életünk legfontosabb szerve, ne haladna?! Hiszen ennek emberségétől, törekvésétől várjuk a magyar iparnak fellendítését. Ennek munkaerejétől s lelki műveltségétől várjuk, reméljük szegény nemzetünk vagyonosodását s az ezen alapuló kulturáját.

A várakozás, melyet nemzetünk az iparos osztályhoz fűz, a bizalom, melylyel e munkáselemmel szemben viseltetünk, hazafias kötelességévé teszi az iparososztálynak, hogy már egyszer megmozduljon; hogy lelke minden erejével igyekezzék betölteni azt a hivatását, a melyet közgazdasági életünk fejlesztésében, emelésében betöltenie kell.

Méltán várhatjuk, kívánhatjuk iparosainktól, hogy nyíssák meg lelküket mindannyian azon ismeretek megtanulására, a melylyel feltöredezett tenyerét nemcsak önmagára nézve, hanem az egész nemzetre valóságos Isten áldásává tehetnék.

Az élet nagy tanítómester s még sem tanulunk tőle! Látjuk, hogy a külföldi ipar mennyi leleményességgel, a formaérzékkel és az izlésnek mily rafinírozott kihasználásával hódít tért itt is, ott is; minden vonalon.

Itt nem a nyers erő dolgozik, hanem az ész! Az észnek hatalmával, erejével kaparintja el a külföldi ipar Önök elől egyik jó falatot a másik után.

Pedig bizony a magyar iparosnak azzal a munkaerejével, Istentől bőven adott eszével másképpen kellene élnie. Azt okosan felhasználni, ezt művelnie kellene. Eszét üzleti észszé kellene átalakítania, mely nem ismeri a téllenséget, a lemondást, hanem folytonosan kalkulál, előre tör. Folytonosan keresi az utat és módot, hogy iparában tökéletesedjék. Mely rajta van, hogy értelmi világát fokozatosan fejlessze olyan irányban, olyan módon, olyan mértékben, a mint azt az idő, a változott viszonyok kérlelhetetlenül megkívánják, megkövetelik.

Ezt értsük meg jól tisztelt iparos polgártársaim s tömegesen iratkozzunk be a jelzett ingyenes tanfolyamra, amely egyenesen az Önök érdekeit szolgálja.

E tanfolyamon most már nemcsak az ipari könnyvitelt és üzleti levelezést veszszük elő. Előveszszük az ipari számolást s a mi igen fontos: a helyesírást is, mely téren, mondhatom hogy nagy gyakorlatlansággal találkozunk.

Lehetnek olyanok, akik úgy gondolkoznak, hogy én már vén vagyok, vagy pedig tudok annyit, amennyire nekem szükségem van. Azoknak azt mondom, hogy a jó pap holtig tanul, ezeknek pedig: hogy senki se tud annyit, hogy még többet ne tudhatna.

Iratkozzék egyik be a tanfolyamra azért, hogy megtanulja azt, a mire neki iparában elkerülhetetlenül szüksége van, a másik pedig azért, hogy bővítsé, gyarapítsa ismereteit az élet megkívánta tudnivalókban.

Heti 2 óra nem a világ. Ennyi áldozatot meghozhat bárki első sorban is önmaguk lelki műveléséért. S aztán az a tudat, hogy a korral haladni kívánó iparosok akarunk lenni, már a társadalom szemében is csak bizalmat, tiszteletet kelt személyünk iránt. Értsük meg a jó szót!

Spaller József.

KÖZGAZDASÁG.

Póthirdelmény. Az Udvarhelyvármegyei Gazd. Egyesület által Homoródoklándon, 1905. évi október 8-án rendezendő állatkállitásra kibocsátott hirdetményben kitüntetett díjak következőképen módosítottak: I. Kisborjus tehénekénél: 1-ső díj 80, 2-ik 60, 3-ik 40, 4-ik 30 korona. II. A) 3 éves üszöknél: 1-ső díj 50, 2-ik 30, 3-ik 20 korona. II. B) 2 éves üszöknél: 1-ső díj 45, 2-ik 25, 3-ik 20 korona. A kosok, juhok és sertések tulajdonosai dícsérő oklevelet fognak kapni. Kizárólag erdélyi magyar fajta tehének és üszök díjaztatnak. Homoródoklánd, 1905. szept. 25. Daniel Lajos, elnök. Szabady Tivadar, társelnök.

Politikai felelős szerkesztő:

Dr. Hinléder Fels Ákos.

Társ-szerkesztő és laptulajdonos

Betegh Pál

Kiadja: Betegh Pál és Társa ujságkiadó intézete.

Azonnal kiadó lakások és boltelhelyiségek a Bathányi-tér 6. szám alatt három lakás, két boltelhelyiség mellékhelyiségekkel; Kossuth-utca 11. sz. alatt a Gergely-féle lakás mellékhelyiségekkel. Értekezhetni a tulajdonosoknál, a Gergely és Frölich testvérekénél.

Állandó, észszerű és ügyes reklámozás minden gyári, kereskedelmi, ipari vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az életelő eleme.

Hogyan, hol és mikor hirdethető a legsikeresebben, legjobban és legolcsóbban, megtudható az

Általános Tudósító

hirdetési osztályánál,

tulajdonos **LEOPOLD GYULA** szerkesztő BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 54. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretességgel, pontossággal és olcsón eszközölnék hirdetéseket és reklámokat az összes budapesti, vidéki és külföldi lapokban és naptárakban.

A vegyileg megvizsgált, amelle hatóságilag az arcbörre ártalmatlannak talált

SZÖRVEZTŐ

eltávolítja hölgyeknél az oly csunya, kellemetlen arcbőrt gyökerestől, anélkül, hogy az arcbőrnek legkevésbé is ártana és az arcnak-megadja az üdéséget, flomságot és simaságot. Ára 7 korona

Vidéki megrendeléseket diszkrétan utánvét mellett eszközöl

Schmidek I. Budapest, VII. Nyári-u. 18. 208. 1-12.

Fizetési nehézségeket

kereskedők, gyárosok, hivatalnokok és iparosoknál bármily helyen szakember, inzolvencis jelentés nélkül jogi tanácsos közreműködésével rendez. A szükséges fedett egyezkedési hiteleket megszerzi. Czödök egyezkedése is elvállaltatik. **Bleier Fried és Társa** budapesti bejegyzett cég Budapest, Erzsébetkörút 23.

Fischer és Társa

faiskolák

Nagyenyed (Alsófehérmegye.)

40 katasztrális holdon fekvő faiskolánk Erdélyben a legnagyobbak és leggazdagabbak.

Készlet: 80 000 gyümölcsfa különböző alakokban és a legjobb és legfinomabb fajokban.

Gyümölcsvadoncokban készlet egy millió.

Gledicsia legjobb kerítés növényben, készletünk egy millió.

Akácfa erdősítésre alkalmas, készletünk egy millió.

Diszcserjék sétatér, magános fák.

Árjegyzék ingyen.

Faiskolánk megtekintésére az érdeklődőket tisztelettel meghívjuk. 211

FONOGRÁF ÉS GRAMOFON

Helyszűke miatt fonográf és gramofon tetemesen lezállított áron eladó **Betegh Pál és Társai könyv- és papíruzetében zékelyudvarhelyen.**

Iszákosság nincs többé!

Kívánatra bárkinek bérmentesen küldünk egy próbát a Cozaporból. Kávé tea, étel vagy szeszes italban egyformán adható az ivó tudta nélkül.

A COZAPOR többet ér, mint a világ mindég szobozéda a tartózkodásról, mert csodahatású ellenszenvessé teszi az iszákosság a szeszes italt. A COZA oly eszedesen és biztosan hat, hogy azt feleség, testvér avagy gyermek egyaránt, az ivónak tudta nélkül adhatja és az illető méla csak nem is sejtji, mi okozta javulását. COZA a családok ezreit békítette ki ismétl sok ezer férfit a szögyen és beestelenség, megmentett, kik később józan polgárok és ügyes üzletemberek lettek. Témérdek fiatal embert a jó utra és szeszeségéhez segített és nagyon sok embernek életét számos évvel meghosszabbította. Az intézet, mely a COZAPOR tulajdonosa, mindazoknak, kik kívánják, egy próba-adagot és egy köszönő irással telt könyvet díj- és költségmentesen küld, hogy így bárki is meggyőződhessen biztos hatásáról. Kezességünk, hogy az egészszere teljesen ártalmatlan. 128

INGYEN PRÓBA 186. SZ. Vágja ki ezen szelvényt és küldje meg ma az intézetnek, (Levelek 25 fill., lev. lapok 10 fillérel bérmentesítendők.)

COZA INSTITUTE
(Dept. 186.)
62, Chancery Lane,
London, Anglia.

Fűszer-, porcellán- és üvegereskedés!

Csodálatos olcsó a Borhegyi borviz!

— Üvegenként csak 3 fillér. —

Ezen természetes ásványvizet kitünő eredménnyel használják: hurutos bántalmakban, idült hörghurutban, a gümőkör lerakódásának első stádiumában, a gyomor rendellenes működésében, a májműködés és epekészítés rendtelenségeiben, az epekövek eltakarítását szembe-tűnően könnyíti, a bélhurut minden ne-mében, a nyálkás aranyrban, hasszervi dugulásokban, huykó képződéseiben, mézes huygárban, görvély- és mirigydagokban, angolkóros csontlágylulás- és sorvadásokban. — A legkitünőbb üdőt ital, borral vegyítve páratlan! — Heten-kint háromszor friss töltés! — Raktári SZENTPÉTERY GERGELYNÉL, Székelyudvarhelyt

Kérem a cégre ügyelni!

Őszi trágyázáshoz a

Thomassalakliszt

helyesen alkalmazva, minden növénynek legjobb és legolcsóbb foszforsavas műtrágyája. Kívánatra szakmunkákkal és árajánlással készségesen szolgál

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI., Teréz-körút 3. sz.

a Thomassalakgyarak, Berlin, vezérképvise-lője a magyar korona országainak területén. Óvakodjunk a hamisításoktól és figyeljünk a védjegyre! Minden zsák ólomzárral és tartalomjelzéssel van ellátva.

Gyertyánty J. fiai vasnagykereskedésében Székelyudvarhelyen.
Gróf Roon-féle lábatlani Cementgyár állandó nagy raktára páratlan jó minőségű román és portland cementből zsákok és hordókban legolcsóbb árakban.

MIRLAPOK, FOLYÓIRATOK, ZENEMŰVEK

és bármely más irodalmi munkák eredeti áron, minden költség felszámítása nélkül való beszerzését a leggyorsabban és legpontosabban teljesíti
Betegh Pál és Társa könyvkereskedése
 Székelyudvarhely.

HERMANN GYÖRGY

FESTŐ ÉS ARANYOZÓ SZÉKELYUDVARHELYEN
 KOSSUTH-UTCA 16. SZÁM ALATT

Ajánlom magamat a műfestészet többféle ágában u. m. templom, arckép és díszmunkák, valamint címtáblák festésére. Fővállalok új templomi berendezéseket régi oltárokat, szószékeket stb. kiújítok, festek és aranyozok, legszebb kivitelben és jutányos árban. Továbbá műkedvelő ifjaknak, kik a festészetben bevezető utmutatást óhajtanak nyerni, oktatást adok óránként egy korona díjért.

Monogram - pecsétnyomók,

bélyegzők, ruhajelző eszközök, bélyegző-festékek és állandó festékpárnák dobozokban, mindenféle jelző-készülékek, címtáblák legelőnyösebben kaphatók

Betegh Pál és Társa

könyv-, papír-, író- és rajzszekerkeskedésében
 Székelyudvarhelyt, Kossuth-u. 15.

"AGRARIA"

A SZAB. OSZTR. MAGYAR
 ÁLLAMVASUT-TÁRSASÁG
 RESZCZAI MEZŐGAZDASÁGI GÉPGYÁRÁNAK
 VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

NICHOLSON GÉPGYÁR
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 GAZDASÁGI GÉPOSZTÁLYÁNAK
 VEZÉRÜGYNÖKSÉGE.

AZ
"AGRARIA"
 HAZÁNKBAN AZ EGYEDÜLI IPARTERJESZTŐ VÁLLALAT,
 MELY KIZÁRÓLAG MAGYAR GYÁRTMÁNYOKAT HOZ
 FORGALOMBA.

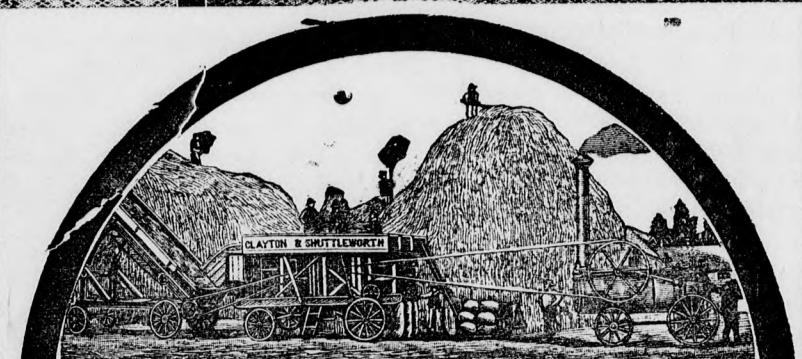

A VESZPRÉM VÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET
 KIALLITÁSÁN BEMUTATOTT
 NYILVÁNOS SZÁNTÁSÉRT
 NAGY ARANY ÉREMMEL ÉS DISZ-
 OKLEVÉLLEL KITÜNTETVE.

PÁROS SORU VETŐGÉPEINK.
 TULSZÁRNYALTAK AZ IDEGEN
 GYÁRTMÁNYOKAT
 ARANY ÉREMMEL KITÜNTETVE.
 MINDEN TALÁRHOZ MEGFELELŐ VETÉSI
 UTASÍTÁS = JUTÁNYOS ÁRAK =

ÉRJEGYZÉKÜNK
 MINDEN GAZDÁRNAK FONTOS
 TANÁCSADÓ ÉS KIVÁNYATRA
 DUMENTESEN KÜLDETIK!

SÜRGÖNYŰRGEY LEVÉLCZIM:
"AGRARIA"
 BUDAPEST

CLAYTON & SHUTTLEWORTH LTD

Budapest, Váci-körút 63.

által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gözcseplőgépek,

szalmakazalozók, járgány-cseplőgépek, löhere-cseplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyújtók, boronák, sorvetőgépek, Planet jr. kapálók, szecsavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

EGYSZERI átsimítás

SCHICHT - szappannal

(«szarvas» vagy «kules» szappan) pótol

KÉTSZERI átsimítást közönséges

szappannal.

Schicht-szappan a legjobb és használatban a legolcsóbb! 180

Rösler és Gábor vaskereskedése

„Az arany patkóhoz“ Székelyudvarhelyen

Van szerencsénk a nagyérdemű közönségnek szives tudomására hozni, hogy e napokban Székelykeresztúron, a Kossuth-terén fióküzletet nyitottunk.
 Ajánljuk jól berendezett vasüzletünkben kapható styriai acélvassal és kőrifagerendelyvel ellátott miskolci váltókéinket jótállással; mindenféle ekerészeket, legjobb faju acélkapát, kaszát, ásót, lapátot, csákányt, fejszét, 2, 3 és 5 águ acél villát, mindenféle ajtó-, ablak- és butorvasalásokat, acél szármokot, brassói portlandcementet, Hunyadi-vasat, sodrony és kovácsolt szeget, csavarokat stb. minden e szakmába vágó vasárakat legelőnyösebb árban és figyelmes kiszolgálással.
 Végül felhívjuk a tisztelt közönség figyelmét az első rangú gyárakból nagy választékban beszerzett többféle legjobb szerkezetű varrógépraktárukra, melyek felelősség mellett igen előnyös árban, esetleg részletfizetésre is kaphatók.
 A n. é. közönség becses bizalmába ajánlván magunkat s jóindulatu szives pártfogását kérve, kiváló tisztelettel

Rösler és Gábor Székelyudvarhely
 fióküzlet Székelykeresztúron.

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

férfi és női divat-áruháza

Székelyudvarhely, Batthyányi-tér 4. sz.

Új bórondók a legnagyobb választékban.

Iskolás fiúk
Diákok részére

Nagy választék nyakkendők- és kalapokban

Kész ruhák, kalapok, ingek, nyakkendők, harisnyák, cipők és ágyeműek nagy választékban, előnyös és olcsó árakban kaphatók.

Divatos és olcsó ruha-vállalat merték után, a ruhák ingyen takarításával.

Legolcsóbb árak!